

Book Review: Plato: A Very Short Introduction

โชติสา ขาวสนิท (Chotisa Cousnit)¹

ภารดี ปลื้มโกศล (Paradee Plumkason)²

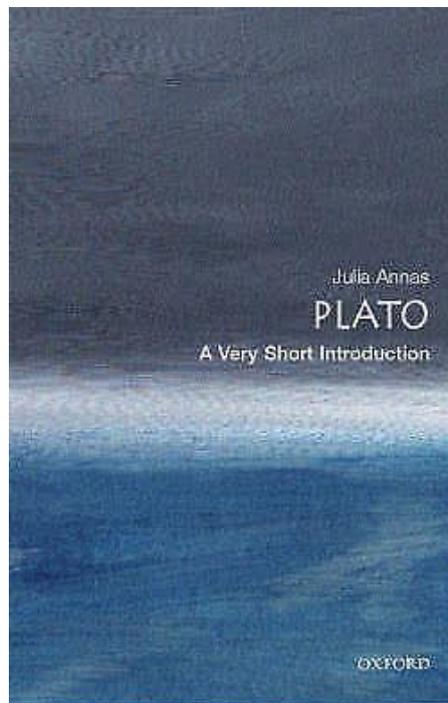
เอกวิทย์ มณีธร (Ekkawit Maneethorn)³

¹ดร., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Dr., Lecturer of Department of Political Science, Faculty of Political Science and Law,
Burapha University

²ดร., อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Dr., Lecturer of Department of Law, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

³รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Associate Professor Acting. Sub Lt. Dr., Lecturer of Department of Public Administration,
Faculty of Political Science and Law, Burapha University

E-mail: ¹shotisa@go.buu.ac.th, ²Paradee9@buu.ac.th, ³ekwmnt@yahoo.co.th

Annas, J. (2003). *Plato: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press.

Julia Annas เป็นศาสตราจารย์ด้าน ปรัชญาแห่งมหาวิทยาลัยแอรโซนา และสอนที่ มหาวิทยาลัยออกฟอร์ดและมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย และเขียนหนังสือเกี่ยวกับปรัชญาโบราณหลากหลาย หัวข้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งญาณวิทยา ปรัชญาแห่งจิต และจริยศาสตร์ สำหรับในหนังสือเล่มนี้ มีสาระสำคัญในแต่ละบทดังต่อไปนี้

บทที่ 1 นั้น ผู้เขียนชี้ว่าหนังสือเล่มนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอแนวคิดทั้งหมดของเพลโตซึ่งมีหลากหลายมิติและหลายแง่มุมมากและไม่ได้บอกสูตรสำเร็จในการตีความแนวคิดของเพลโต แต่มุ่งให้ผู้อ่านร่วมอภิปรายถกเถียงกับเพลโตด้วยตัวเอง โดยในบทนี้มีการกล่าวถึงบทสนทนาของเพลโตที่ชื่อว่า Theaetetus เป็นหลัก และกล่าวถึงงาน Meno และ Republic เสริม

บทที่ 2 เป็นการกล่าวถึงที่มาของคำว่า เพลโต ซึ่งเป็นชื่อเล่นของนักปรัชญาท่านนี้ซึ่งที่จริงชื่อ Aristocles และกล่าวถึงกำเนิด ครอบครัวของเพลโต และกล่าวถึงโสเครตีสผู้เป็นอาจารย์ของเพลโต ในบทนี้มีการกล่าวถึงความสำคัญของเพลโตไว้ว่า ในโลกยุคโบราณนั้นเพลโตได้รับการยกย่องว่าเป็นนักปรัชญาที่เป็นระบบคนแรกของโลก เป็นบุคคลแรกที่มองเห็นว่าปรัชญานั้น เป็นวิธีการศึกษาวิเคราะห์ที่เฉพาะแตกต่างไปจากตรรกศาสตร์ ฟิสิกส์ และจริยศาสตร์

บทที่ 3 กล่าวถึงปรัชญาว่าเป็นการมุ่งแสวงหาความจริง โดยใช้วิธีการอภิปรายถกเถียง และกล่าวถึง การประชดประชันแบบโสเครตีส ในบทสนทนาที่ชื่อ Hippias และกล่าวถึงผลงานชิ้นต่าง ๆ ของเพลโต และขยายความอุปมาที่โสเครตีสเปรียบตนเองเป็นหมอต้าแยว่า ไม่ได้บอกเป็นนัยถึง การที่โสเครตีสไม่มีแนวคิดเป็นของตนเอง แต่หมายถึงการที่โสเครตีสนั้น แยกส่วนที่เป็นความคิดของตนเอง ออกจากการทดสอบความคิดของคนอื่น ๆ สำหรับเพลโตนั้นก็เช่นเดียวกับอาจารย์ของท่าน นั่นคือ การแยกระหว่างการนำเสนอจุดยืนของตนเอง และ ให้ผู้อ่านทำความเข้าใจจุดยืนเหล่านั้นด้วยตนเอง ด้วยการนำเสนอแนวคิดของตนผ่านบทสนทนาของตัวละครต่าง ๆ อันเป็นวิธีการในการสร้างระยะห่างออกมา เพื่อให้ผู้อ่านคิดด้วยตัวเองโดยไม่เป็นการยึดเยียดทางความคิด ผู้เขียนได้ชี้ว่าวิธีการอ่านงานเพลโตนั้นมีสองแนวทาง เกิดเป็น ประเพณีในการอ่านงานของเพลโตอยู่สองประเพณี คือ กิจกรรมทางปรัชญาเป็นการเน้นไปมองที่ข้อเสนอของผู้อื่นเป็นจุดตั้งต้นของการถกเถียงโต้แย้ง เพื่อให้เข้าใจจุดยืนของผู้อื่น กับประเพณีในการเน้นไปที่ การศึกษาแนวคิดของเพลโตในเรื่องต่าง ๆ เช่น จิตวิญญาณ จักรวาล คุณธรรม และความสุข ผู้เขียนชี้ว่า บางครั้งจุดยืนสองจุดยืนนี้อาจแตกต่างขัดแย้งกัน แต่เป็นไปได้ที่เป็นวิธีแสวงหาความรู้ในแบบที่เสริมกัน และกันได้ ประเพณีสองแบบนี้มีผลให้นักคิดนักปรัชญารุ่นหลัง มองเพลโตแตกต่างกันออกไป เช่น Cicero มองว่าเพลโตนั้น มุ่งตั้งคำถามกับแนวคิดของผู้อื่นแทนที่จะนำเสนอข้อสรุปแนวคิดของตนเอง ขณะที่ Setus Empiricus มองตรงกันข้ามว่าเพลโตมีแนวคิดเป็นของตนเอง ในบทนี้นั้น ผู้เขียนยังชี้ถึงความรุ่มรวยของเนื้อหาใน The Republic ว่าแฝงไปด้วยแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มากมาย ในตอนท้ายของบทนี้ ผู้เขียนชี้ว่า ปรัชญาต่างจากตำนานเทพเจ้า และเรื่องแต่ง ตรงที่ปรัชญามีเป้าหมายในการมุ่งแสวงหาความจริง

บทที่ 4 นั้น ผู้เขียนได้อธิบายว่า มุมมองของเพลโตที่ว่าความรักเป็นพื้นฐานและเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญา พบในบทสนทนาชื่อ Symposium และ Phaedrus เพลโตเน้นไปที่การยกระดับความรักระหว่างครูและศิษย์ในแบบผู้ที่รักและผู้อันเป็นที่รัก (the mentoring aspect of the lover-beloved relation) ไปในระดับที่สูงส่งในเชิงจิตวิญญาณแห่งความห่วงใยในการพัฒนาคุณภาพแห่งจิตใจและสติปัญญาของลูกศิษย์จนกลายมาเป็นมิตรภาพทางปรัชญาซึ่งมีความสัมพันธ์ที่มีความเสมอภาคกันมากขึ้น นี่คือนิยามที่เรียกว่า ความรักแบบเพลโต (Platonic love) ในบทนี้ผู้เขียนอ้างอิงบทสนทนาของเพลโตเพื่ออธิบายประเด็น ความรัก เพศ เพศสภาพ และปรัชญา ดังต่อไปนี้ Symposium ซึ่งเป็นบทสนทนาหลักที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์ และ Phaedrus ส่วนบทสนทนาเพิ่มเติมที่ประกอบการอธิบายได้แก่ Republic Laws ทั้งนี้ ในสังคมสมัยนั้น ความรักในเพศเดียวกันระหว่างผู้ชายกับผู้ชายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในสังคม ใน Phaedrus ยังได้บอกอีกด้วยว่า ความรักที่เป็นความดึงดูดใจทางเพศนั้นไม่เป็นปัญหาอะไร แม้กระทั่งว่าจิตวิญญาณที่พัฒนาขึ้นแล้วโดยการอุทิศตนให้กับการศึกษาปรัชญาก็ไม่จำเป็นที่จะต้องละทิ้งความต้องการเช่นนั้น แต่แน่นอนว่าความรักในปรัชญาเป็นระดับแห่งความรักที่สูงส่งยิ่งกว่า เพลโตได้ใช้ภาษาของ ความรักโรมแมนติกแบบสเนหาในเพศเดียวกันเพื่อมาอธิบายไว้ใน Symposium ว่าความรักเช่นนั้น สะท้อนแสดงแทนถึงแรงกระตุ้นในการสืบเสาะค้นคว้าทางปรัชญาและการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ว่าเป็นการเปลี่ยนรูปความปรารถนาในเพศ ให้เป็นความรักอีกประเภทที่สูงส่งละเมียดละไมเหนือชั้นขึ้นไป จากความรักแบบครอบครองมาเป็นความรักในการขบคิดใคร่ครวญและทำความเข้าใจสัจธรรมสากล เพลโตมองว่าแรงกระตุ้นของมนุษย์ในการทำความเข้าใจนั้นสืบสาวไปถึงแรงกระตุ้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมี นั่นคือพลังแห่งรัก

บทที่ 5 เพลโตนั้น เป็นเช่นเดียวกับนักคิดท่านอื่นในสังคมของท่านที่มองว่า เราต่างแสวงหาความสุขด้วยการมีชีวิตที่ดี แต่อธิบายชีวิตเช่นนี้ต่างไปจากคนอื่น ๆ ความสุขไม่ใช่การครอบครอง สิ่งที่ดีในชีวิต แต่คือการใช้สิ่งที่มีอย่างถูกต้องและดีงามเพื่อให้เกิดคุณค่าขึ้นมา เจกเช่นเดียวกับ ช่างฝีมือที่ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้เชี่ยวชาญดีจึงจะสามารถประดิษฐ์สิ่งขึ้นมาต่าง ๆ ได้อย่างสวยงาม คุณธรรมต่าง ๆ คือสิ่งที่ช่วยให้เราใช้ชีวิตของเราที่เราครอบครองในชีวิตได้อย่างดี คุณธรรมเช่นว่านั้น หาใช่ สิ่งที่ดีแบบมนุษย์อันเป็นเรื่องทางวัตถุ แต่คือสิ่งดีแบบสวรรค์ (divine goods) ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้เหตุผลภาคปฏิบัติ (the practical reasoning) ในการก่อตัวขึ้นมาและกำหนดแนวทางการใช้เพื่อให้เราใช้ชีวิตที่ดี ซึ่งเหตุผลในลักษณะเรียกว่า wisdom ทั้งนี้ เราอาจพิจารณาต่อไปเป็นสองทางว่า สิ่งดีทางโลก เช่น ความมั่งคั่ง สุขภาพ เป็นสิ่งที่มีเงื่อนไข คือต้องนำไปใช้เพื่อให้เกิดชีวิตที่ดี จึงจะนับว่าสิ่งเหล่านั้นคือสิ่งดี ในอีกทางหนึ่ง สิ่งเหล่านั้น ไม่นับเป็นสิ่งที่ดี จะนับสิ่งที่ดีได้แค่เพียง ปัญญาภาคปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งแนวทางที่สองนี้เป็นแนวทางของ the Stoics ที่มองว่าเพลโตคือต้นแบบทางความคิดของพวกเขา แล้วทางไหนคือแนวของเพลโตกัน จากตัวบทพบว่า เพลโตเองก็กล่าวไว้ทั้งสองทางนี้ แต่แล้วอะไรที่สำคัญกว่า หากดูที่ Apology Crito และ Gorgias คำตอบคือสิ่งดีในแนวทางประการหลัง ซึ่งมองว่าคุณธรรม คือสิ่งดีแห่งสวรรค์

(a 'divine' good) ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เราได้รับคุณจากสิ่งทางโลกต่าง ๆ ด้วยว่า สิ่งทางโลกทั้งหลายที่มนุษย์เรามองว่าดี เช่น ทรัพย์สินเงินทอง ถ้าใช้อย่างไม่ดี ก็ก่อโทษภัยให้เราได้ไม่น้อยเลยเช่นกัน ดังนั้นบ่อยครั้งที่เดียวที่คุณธรรม ถูกมองว่าเป็นทักษะหรือความชำนาญพิเศษแบบหนึ่ง นั่นคือ ความรู้ภาคปฏิบัติที่นำมาใช้เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่สมบูรณ์และเป็นเอกภาพ คุณธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่ควบคุมและสร้างความหมายความสำคัญของชีวิตเรา สิ่งนี้โยงไปสู่ประเด็นที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะวางกรอบการพัฒนาชีวิตและการดำเนินตามเป้าหมายปลายทางของเรา ดังนั้นการเมืองที่ดีและไม่ดีจึงส่งผลต่อเราได้อย่างลึกซึ้ง

บทที่ 6 จิตวิญญาณของฉันทน์และตัวตนของฉันทน์ เพลโตมองว่า จิตวิญญาณของมนุษย์นั้นเป็นอมตะ และสัมพันธ์กับร่างกายมนุษย์ โดยใน Republic นั้น ได้ชี้ว่าจิตมนุษย์มีแรงกระตุ้น motivation แบบต่าง ๆ ซึ่งจะเด่นชัดออกมาเมื่อแรงกระตุ้นเหล่านั้นขัดแย้งกัน เช่น ความต้องการในสิ่งนั้นในทันทีโดยไม่สนใจถึงผลอันจะตามมา กับแรงกระตุ้นที่ยับยั้งซึ่งใจโดยมุ่งให้เกิดสิ่งที่ตั้งงามอย่างแท้จริงในกายภาคหน้า ส่วนเหตุผลนั้นก็คือ สิ่งที่จะช่วยให้เรามองเห็น และเข้าใจแนวคิดเรื่องชีวิตในฐานะสิ่งทั้งหมดที่เป็นภาพรวม ที่กระตุ้นให้ฉันทน์ดำเนินไปตามครรลองอันเหมาะสม และสามารถตัดสินใจเลือกได้ว่า อะไรคือทางที่ถูก อะไรคือสิ่งที่ใช่ เหตุผลไม่ได้เป็นเพียงแค่ คุณสมบัติทางสติปัญญาที่ช่วยนำทางและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สุดให้กับชีวิตเรา แต่เหตุผลยังกระตุ้นเรา เป็นแรงจูงใจให้เราได้เองโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากแรงปรารถนาด้วย แรงปรารถนาผลักดันให้เราไปถึงสิ่งที่เราต้องการ แต่เหตุผลจะต่อต้านยับยั้งไม่ให้เราคว้าสิ่งที่เราหมายปองหากว่าสิ่งนั้นไม่ใช่สิ่งที่ดีกับเราอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม จิตมนุษย์ก็หาใช่ว่าจะมีแค่สององค์ประกอบดังที่กล่าวมา แต่ยังมี thumos ซึ่งหมายถึงพลังใจ spirit หรือ the passionate part ส่วนในบทสนทนาที่ชื่อ the Republic หน้าหลักของทฤษฎีเรื่อง ภาคส่วนของจิตวิญญาณคือการชี้ว่าชีวิตที่ดีนั้นต้องมีเหตุผลทำหน้าที่ปกครองซึ่งจะอนุญาตให้ส่วนอื่นๆ ของจิตวิญญาณได้เติบโตพัฒนาไปอย่างเหมาะสม

บทที่ 7 ธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ นำเสนอสาระสำคัญของโลกธรรมชาตินั้น แม้ว่าจะมีความผันเปลี่ยนแปรผัน แต่ก็มีการเปลี่ยนแปลงและความผันแปรของสรรพสิ่ง สำหรับเพลโตแล้ว ตัวแบบที่ดีที่สุดในการทำ ความเข้าใจโลกธรรมชาติคือการมองว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ของช่างฝีมือ ที่ทำดีที่สุด ในการวางระเบียบให้กับวัตถุต่าง ๆ ที่แปรผันเปลี่ยนแปลง ในบทนี้ ผู้เขียนได้วิเคราะห์จากบทสนทนาชื่อ Timaeus เป็นหลัก ในบทสนทนานี้ เป็นการนำเสนอว่า โลกรอบตัวเรานั้น ไม่ใช่สิ่งที่ประสาทสัมผัสบอกกับเรา แต่เป็นสิ่งที่เราเห็นด้วยความคิด นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึง the Republic the Laws Phaedo และ Hippias Major นอกจากนี้ ทำยเล่ม ยังแนะนำหนังสือที่น่าอ่านอีกมากมายด้วย กล่าวโดยรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่น่าอ่านเล่มหนึ่ง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่วิธีการอ่านงานของเพลโต ประวัติของเพลโต ลักษณะงานเขียนของเพลโตและประเด็นที่น่าสนใจต่างๆ ซึ่ง หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 7 บท ด้วยกัน

อันประกอบไปด้วย บทที่ 1 อภิปรายถกเถียงกับเพลโต บทที่ 2 นามของเพลโต และเรื่องราวอื่นๆ บทที่ 3
ละคร เรื่องแต่ง และผู้แต่งที่ลึ้นไหล บทที่ 4 ความรัก เพศ เพศสภาพ และปรัชญา บทที่ 5 คุณธรรม ในตัว
ฉันและสังคมของฉัน บทที่ 6 จิตวิญญาณของฉัน และตัวฉัน และ บทที่ 7 ธรรมชาติของสิ่งต่างๆ เป็น
หนังสือที่น่าอ่านเล่มหนึ่ง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่วิธีการอ่านงานของเพลโต ประวัติของเพลโต
ลักษณะงานเขียนของเพลโตและประเด็นที่น่าสนใจต่างๆ ซึ่ง หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 7 บทด้วยกัน อัน
ประกอบไปด้วย บทที่ 1 อภิปรายถกเถียงกับเพลโต

บทที่ 2 นามของเพลโต และเรื่องราวอื่น ๆ บทที่ 3 ละคร เรื่องแต่ง และผู้แต่งที่ลึ้นไหล บทที่ 4
ความรัก เพศ เพศสภาพ และปรัชญา บทที่ 5 คุณธรรม ในตัวฉันและสังคมของฉัน บทที่ 6 จิตวิญญาณของ
ฉัน และตัวฉัน และ บทที่ 7 ธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ